

Suomi, jonka haluamme 2050

– Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus

Visio: Luonnon kantokyvyn rajoissa hyvinvoiva Suomi

"Vuonna 2050 Suomessa jokainen ihminen on arvokas yhteiskunnan jäsen. Suomi on hyvinvointiyhteiskunta, joka luo perustan ja edellytykset kansalaisten, yhteisöjen ja yritysten kestäväälle toiminnalle. Luonnon kantokykyä ei ylitetä ja luonnonvaroja käytetään kestäväällä tavalla. Suomi edistää rauhaa, tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta sekä tarjoaa käytännöllisiä ja kestäviä ratkaisuja maailman ongelmiin."

Elämme maapallonlaajuista suurta muutosta, jonka hallinta edellyttää määrätietoisia yhteisiä toimia seuraavina vuosikymmeninä. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna ekologiset riskirajat on ylitetty ainakin luonnon monimuotoisuuden, ilmastonmuutoksen sekä typen kierron osalta. Äärimmäisessä köyhyydessä elää yli miljardi ihmistä ja vielä suurempi määrä on ilman riittävää toimeentuloa, sähköä ja ruokaa. Suomen kansallisia haasteita kestäväälle kehitykselle ovat suuri materiaalikulutus ja hiilidioksidipäästöt, joka toisen luontotyyppin uhanalaisuus, talouden kestävyysvaje ja arvonluonti sekä hyvinvointivaltion turvaaminen.

Kestävä kehitys on välttämättömyys, jonka saavuttamiseksi on tehtävä yhteistyötä niin hallinnon, järjestöjen, yritysten, tutkijoiden kuin kansalaisten kesken. Tarvitsemme yhteisesti hyväksytyjä päämääriä ja tavoitteita sekä sitoutumista niiden toteuttamiseen kunkin oman erityisosaamisen ja edellytysten pohjalta. Vain siten voimme hyödyntää muutosten tuomat mahdollisuudet parhaalla mahdollisella tavalla.

Meidän on kannettava vastuumme maailmanlaajuisten kestävä kehityksen sitoumusten kansallisesta toimeenpanosta sekä luotava paikallisia ja innovatiivisia ratkaisuja. Kestävä kehityksen edistäminen konkreettisesti vaatii:

- yhteistä tahtoa ratkaista ongelmat,
- ymmärrystä ja osaamista,
- vastuunottajia, johtajia ja edelläkävijöitä,
- tehokkaampaa yhteistä toimintaa ja yhteiskunnallista ohjausta sekä
- vaikuttavampia toimintatapoja.

Näihin tarpeisiin vastaamiseksi me, Suomen kestävä kehityksen toimikunnan jäsenet, sitoudumme kestävä kehityksen edistämiseen ja kutsumme kaikki toimijat ja kansalaiset mukaan yhteiseen yhteiskuntasitoumustyöhön.

Yhteiset tavoitteemme

Jotta vuoden 2050 visio toteutuisi, on Suomessa keskityttävä seuraavien tavoitteiden edistämiseen. Tavoitteet tarkastelevat kestävästä kehitystä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin, terveen ja kestävä talouden sekä kestävien elämäntapojen edistämisen näkökulmasta. Niiden muodostamisessa on pyritty ottamaan huomioon kestävä kehityksen periaatteet: globaali vastuu, sukupolvet ylittävä ajattelu, luonnon kantokyvyn rajallisuus, yhdessä tekeminen sekä tietojen ja taitojen luova käyttö. Periaatteet on kuvattu tarkemmin jäljempänä.

HUOM! Esitetyt mittarit ovat ideoita. Varsinaisen ehdotuksen mittareista tekee Kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristö indikaattoriverkoston asiantuntijoiden tuella.

Tavoite	Mittarit
<p>1. Yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin</p> <p>Kaikille yhteiskunnan jäsenille taataan mahdollisuudet hyvään terveyteen, koulutukseen ja työllistymiseen. Ylläpidämme korkeaa koulutustasoa ja yleissivistystä. Vähennämme eriarvoisuutta turvaamalla riittävän toimeentulon ja perusturvan. Kiinnitämme erityistä huomiota lasten ja nuorten hyvinvointiin. Varmistamme kaikille yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset hyvinvointipalvelut. Vaikutamme osaltamme siihen, että äärimmäinen köyhyys saataisiin poistettua maailmasta.</p>	<p><i>Niiden kotitalouksien osuus, joilla on suuria vaikeuksia selviytyä päivittäisestä toimeentulosta Suomessa</i></p> <p><i>Terveiden elinvuosien määrä (Healthy life years)</i></p> <p><i>Nuorisobarometri: syrjäytyneiden määrä / peruskoulun loppuun asti suorittaneiden osuus</i></p> <p><i>Lapsiperheiden köyhyys Suomessa</i></p> <p><i>Kehitysavun osuus Suomen BKT:sta</i></p> <p><i>Gini-kerroin tuloeroista</i></p>
<p>2. Osallistuvien kansalaisten yhteiskunta</p> <p>Vahvistamme demokratiaa ja kaikkien tasa-arvoisia mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteisiin asioihin. Erityisesti tuemme nuorten yhteiskunnallista osallistumista. Vahvistamme hallinnon läpinäkyvyyttä: avoin ja julkinen tieto lisää kansalaisten luottamusta ja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Edistämme kulttuurista monimuotoisuutta ja suvaitsevaisuutta, jotta myös kaikki vähemmistöt voivat osallistua täysipainoisesti yhteiskunnan kehittämiseen. Osallistumme aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja turvallisuuden, ihmisoikeuksien sekä kestävä kehityksen edistämiseksi.</p>	<p><i>Luottamus instituutioihin</i></p> <p><i>Kaupunginosien segregatio</i></p> <p><i>Äänestysaktiivisuus</i></p>

<p>3. Työtä kestävästi</p> <p>Muutos kohti kestävämpää taloutta toteutetaan muun muassa työpaikkoja lisäämällä ja työn tuottavuutta ja laatua parantamalla. Tavoitteenamme on korkea työllisyysaste. Kehitämme koulutus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä muuttuvien osaamis-, työmarkkina- ja toimeentulotarpeiden mukaisesti. Tuemme nuorten työllistymistä, valjastamme maahanmuuttajien osaamisen ja avaaamme väyliä osatyökykyisten osallistumiseen työelämään. Edistämme yrittäjyyttä ja innovaatioita sekä kehitämme palvelusektoria. Edesautamme teollisuuden uusiutumista, jotta saamme lisää korkean jalostusarvon ja tuottavuuden työpaikkoja. Parannamme työelämän laatua lisäämällä työntekijöiden mahdollisuuksia vaikuttaa työnsä ja työympäristönsä kehittämiseen sekä luomalla mahdollisuuksia joustaviin työtapoihin ja työaikajärjestelyihin. Kestävä kehitys otetaan osaksi kaikkien alojen koulutusta ja elinikäistä oppimista.</p>	<p><i>Työllisyysaste – 15–74 v</i></p> <p><i>Työaika + joustot</i></p> <p><i>Nuorten työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien määrä TAI</i> <i>Työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien määrä vs. vanhuuseläkkeelle jäävien määrä</i></p> <p><i>Työssä käyvien täydennys- ja jatkokoulutukseen osallistuminen</i></p> <p><i>Maahanmuuttajien työllisyysaste</i></p>
<p>4. Hiilineutraali yhteiskunta</p> <p>Tavoitteenamme on hiilineutraali yhteiskunta, johon pääsemiseksi toteutamme kansallista tiekarttaa¹ kohti vuotta 2050. Keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi ovat energiatehokkuuden nostaminen ja uusiutuvien energiamuotojen käytön tehostaminen.</p> <p>Kehitämme älykkäitä ja monimuotoisia rakenteita, kuten liikenne- ja energiajärjestelmiä, jotka mahdollistavat ja edistävät uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja energian säästöä sekä kannustavat kotitalouksia vaikuttamaan energiankulutukseensa. Panostamme innovatiivisten energiateknologioiden kehittämiseen ja uuteen liiketoimintaan.</p>	<p><i>Khk-päästöt</i></p> <p><i>Uusiutuvan energian osuus energiantuotannossa</i></p> <p><i>Energian kokonaiskulutus/bkt/capita</i></p> <p><i>Kehitysmaille suunnattu julkinen ilmastorahoitus</i></p>
<p>5. Luonnonvarojen kantokyvyn huomioiva kulutus</p> <p>Vähennämme luonnonvarojen kulutusta kestäväälle ja maailmanlaajuisesti reilulle tasolle vuoteen 2050 mennessä². Tavoitteen saavuttamiseksi lisäämme resurssitehokkuutta ja edistämme uusiutumattomien materiaalien kierrätystä ja suljettuja materiaalin kiertoja. Panostamme siihen, että kuluttajat ja yritykset pienentävät</p>	<p><i>Ekologinen jalanjälki (ilman hiilijalanjälkeä)</i></p> <p><i>Vesijalanjälki</i></p> <p><i>Tinan käyttö Suomessa (suhteutettuna hinnan nousuun)</i></p>

¹ Vuoteen 2050 tähtäävän vähähiilisen tiekartan valmistelu on käynnistynyt keväällä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla.

² Tämän lauseen loppuosan muotoilusta ('maailmanlaajuisesti reilulle tasolle...') ei ryhmässä saavutettu yksimielisyyttä, vaan osa jäsenistä vastusti kyseistä muotoilua.

<p>omaa ekologista jalanjälkeään. Teemme kuluttajien luonnonvaroja säästävät valinnat asumisessa, liikenteessä ja ruokailussa mahdollisimman helpoiksi ja kannattaviksi. Vahvistamme toiminnassamme kestäviä valintoja arvostavia asenteita. Tuemme aineettomaan kulutukseen perustuvia elämäntapoja sekä niitä tukevia palveluja.</p>	<p><i>Öllytuotteiden tuonti/vienti</i></p> <p><i>Elektroniikkametallien kierrätysosuus</i></p> <p><i>Ruokahävikki</i></p>
<p>6. Kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt</p> <p>Luomme kestäviä yhdyskuntia, joissa työpaikat, asuminen, monipuoliset palvelut, kestävät liikennejärjestelmät ja viheralueet tukevat taloudellista, sosiaalista ja ympäristön hyvinvointia. Vahvistamme paikallisyhteisöjä kehittämällä toimintamalleja ja paikallista päätöksentekoa, jotta asukkailla on mahdollisuudet luoda viihtyisiä ja terveellisiä elinympäristöjä. Vähennämme liikennetarvetta, lisäämme etätyöjärjestelyjä sekä vahvistamme verkkoyhteyksiä ja sähköistä viestintää. Varaudumme muuttuviin ilmasto- ja vesioloihin ja edistämme ilmastomuutokseen sopeutumista paikallisesti.</p>	<p><i>Liikenteen kulkumuotojakauma</i></p> <p><i>Etäisyydet peruspalveluista ja viheralueista</i></p> <p><i>Melualueilla asuvat</i></p> <p><i>Ilman laadun ohjearvojen ylitykset</i></p> <p><i>Ekologisen jalanjäljen rakennetun maan osio</i></p> <p><i>Asunnottomat, asumisväljyys</i></p>
<p>7. Resurssiviisas talous</p> <p>Suomi ja suomalaiset edistävät ja tarjoavat kestäviä ja kilpailukykyisiä ratkaisuja kansallisesti ja globaalisti. Yrityksemme ovat maailmanlaajuisesti arvostettuja yhteiskuntavastuullisessa liiketoiminnassa. Viisas resurssien hyödyntäminen on yritysten ja yhteisöjen kilpailuetu sekä perusta ympäristöliiketoiminnalle. Suomi tarjoaa maailman parhaimmat testimarkkinat ja toimintaympäristön ympäristöinnovaatioille ja kestäväälle kasvulle. Panostamme erityisesti puhtaaseen teknologiaan, korkeatasoiseen tutkimukseen, biotalouteen ja uusiutuvaan energiaan sekä aineettomien palvelujen ja tuotteiden kehittämiseen ja tuottamiseen.</p>	<p><i>Vihreän liiketoiminnan kasvu / osuus bkt:stä</i></p> <p><i>Aineettomien palvelujen ja tuotteiden osuus tuotannosta / viennistä</i></p> <p><i>Ympäristö + vihreä t&k toiminta</i></p> <p><i>Raaka-aineiden kulutus (RMC)/ bkt</i></p> <p><i>Suomalaisyriyten yhteiskuntavastuuraportit ja kirjanpito?</i></p>
<p>8. Luontoa kunnioittava päätöksenteko</p> <p>Luonnonarvot otetaan huomioon päätöksenteossa ja taloudellisessa toiminnassa, jotta luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen pysähtyy vuoteen 2020 mennessä. Kasvatamme tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden merkityksestä, jotta hallinto, kunnat,</p>	<p><i>Uhanalaisten lajien määrä suhteessa arvioituihin lajeihin</i></p> <p><i>Luonnonsuojelualueiden määrä ja kehitys</i></p> <p><i>Kansalaisten tietoisuuden taso</i></p>

<p>yritykset ja kansalaiset huomioivat sen toiminnassaan. Vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvarojen kestävästä käytöstä edistävää taloudellista ohjausta. Poistamme tai suuntaamme uudelleen ympäristön kannalta haitallisia yhteiskunnan kannustimia ottaen huomioon sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset olosuhteet.</p>	<p><i>Suomalaisen kulutuksen aiheuttama uhka lajien sukupuutolle muualla maailmassa</i></p>
---	---

Kestävän kehityksen periaatteemme

Globaali vastuu

Toimintamme vaikutukset ulottuvat pitkälle maamme rajojen ulkopuolelle. Maailman haasteet ovat myös Suomen haasteita ja meillä on mahdollisuus ottaa edelläkävijän rooli yhteisten ongelmien ratkaisemisessa. Globaalin vastuun kantaminen edellyttää oikeudenmukaisuutta: Suomen on varmistettava toiminnallaan myös muiden mahdollisuudet kestäväan kehitykseen ja sitä kautta turvallisuuteen ja rauhaan.

Ylisukupolvinen ajattelu

Toimintamme vaikutuksia on arvioitava pitkälle tulevaisuuteen. Sen sijaan, että edistäisimme lyhyen aikavälin intressejä, tarkastelemme päätöstemme vaikutuksia yli tulevien sukupolvien. Sukupolvet ylittävä näkökulma edellyttää laajojen kokonaisuuksien hallintaa, ratkaisujen keskinäisten vaikutuksien ymmärtämistä sekä vastuunottoa.

Luonnon kantokyvyn rajallisuus

Maapallon elämää ylläpitävien järjestelmien hyvinvointi on ihmisten hyvinvoinnin edellytys. Ihmisten määrä ja kulutus lisääntyvät. Luonnon järjestelmien kyky tuottaa ja ylläpitää ihmisten ja muiden lajien hyvinvoinnille elintärkeitä toimintoja on vaarantunut. Toimintamme on sopeutettava luonnon uusiutumisen- ja kantokyvyn rajoihin, jotta voimme turvata ihmiskunnan hyvän elämän mahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Yhdessä tekeminen

Kestävän kehityksen toteuttamiseen tarvitaan kaikkia. Jokaisella on oltava valmius kestävien valintojen tekemiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Suomessa asioista kyetään sopimaan yhdessä ja voidaan luottaa yhteiskunnan toimivuuteen. Koko elämänkaaren läpi kantava hyvinvointi ja perusturva luovat perustan kestäväälle yhteiskunnalle.

Tiedot ja taidot luovasti käyttöön

Osaamisen, tiedon, taidon ja luovuuden yhdistäminen on viisaan ja pitkäjänteisen tekemisen edellytys. Tarvitsemme sekä kokemusperäisen että tieteellisen tiedon avoimuutta ja jatkuvaa kehittämistä. Kestävien ratkaisujen löytäminen edellyttää jo olemassa olevan tiedon ja taidon hyödyntämistä sekä yhteistyötä. Aloitteellisuus, kokeileminen ja erehtyminen ovat edellytyksiä uusien ratkaisujen löytymiselle.

Toimenpidesitoumusten solmiminen ja tavoitteiden seuranta

Toimenpidesitoumukset

Tässä asiakirjassa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi solmitaan hallinnonalojen ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden, kuten yritysten, kuntien, järjestöjen, oppilaitosten ja paikallisten toimijoiden toimenpidesitoumuksia. Toimenpidesitoumuksilla yhteiskunnan toimijat sitoutuvat omalta osaltaan edistämään tavoitteiden toteutumista. Toimenpidesitoumukset tähtäävät 5–10 vuoden aikana toteutettaviin konkreettisiin toimenpiteisiin, toimintatapojen muutoksiin ja innovatiivisiin kokeiluihin, jotka edistävät yhteisesti sovittuja tavoitteita. Toimijat voivat osallistua konkreettisilla sitoumuksilla kaikkiin tai vain osaan yhteisistä tavoitteista.

Toimenpidesitoumuksien keräämisestä huolehtii kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristö. Kaikki sitoumukset ovat nähtävillä toimikunnan verkkosivustolla.

Yhteiskuntasitoumuksen levittäminen

Monien toimijatahojen tavoittamiseksi ja sitoumustyön levittämiseksi mahdollisimman laajalle, laaditaan suunnitelma siitä, miten (toimintatavat, aikataulut) eri tahojen kanssa edetään. Kestävän kehityksen toimikunta ja pääsihteeristö edistävät aktiivisesti yhteiskuntasitoumuksen toteutumista muun muassa tuomalla osapuolia yhteen neuvottelemaan tarvittavista toimenpiteistä ja siitä, mitä vastuita ja tehtäviä eri tahot ottavat edistääkseen.

Sitoumusprosessi laajentaa TEM:n ja Tekesin käynnistämää Lupaus-prosessia, jonka päämääränä on yhdistää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimenpiteet Suomen kestävän talouden edistämiseksi. Jatkossa nämä kaksi prosessia kytkeytyvät toisiinsa yhteisen toiminnan kautta.

Yhteiskuntasitoumuksen seuranta

Suomen kestävän kehityksen toimikunta edistää ja seuraa yhteiskuntasitoumuksen toteutumista. Yhteisten tavoitteiden sekä yksittäisten toimenpidesitoumusten toteutumista seurataan vaikuttavuus- ja seurantaindikaattoreiden avulla jatkuvasti ja ajantasaisesti. Yhteiskuntasitoumuksen tilannetta seurataan lisäksi vuosittain järjestettävissä tilaisuuksissa.